

GEVONDEN EN VERLOREN,

Een verhaal door
A. J. HOOGENBIRK.

NIJKERK G. F. CALLENBACH

GEVONDEN EN VERLOREN

EEN VERHAAL

DOOR

A. J. HOOGENBIRK

NIJKERK — G. F. CALLENBACH.

I.

DE ZWARTE DOMINEE.

Een ongewone drukte heerschte er op den vooravond van een Aprildag des jaars 1742 in de nabijheid van een der Gereformeerde kerken in Den Haag.

Wel werden destijds de weekbeurten beter bezocht dan in onzen tijd vaak 't geval is, maar toch was de toeloop naar de kerk ditmaal buitengewoon.

Geen wonder, want er zou ook iets buitengewoons voorvallen. Men zou „een zwarten dominee” hooren, zooals de menschen zeiden, en natuurlijk iedereen moest nu naar de kerk, zelfs zij, die er anders niet aan dachten.

't Was er binnen weldra stampvol. Geen plaats, waar nog maar iemand staan kon, bleef onbezet. Daar waren groote heeren en aanzienlijke vrouwen, burgers en geringen, allen nieuwsgierig om den zwarten dominee te zien en te hooren, van wien reeds zoo veel was verteld.

Reeds meer dan twee uur hadden velen gewacht, toen de stilte na den voorzang werd afgebroken door het geluid van voetstappen, en aller oogen zich wendden naar den kant, van waar die kwamen. Eenige oogenblikken later had de „dominee” den preekstoel bestegen.

Aller oogen waren gericht op den jongen man, die eigenlijk nog geen dominee mocht heeten, maar het toch weldra hoopte te zijn, en die reeds op enkele plaatsen

had gepredikt. Wel was hij zwart, zwart van aangezicht, gelijk van kleeding.

„Op en top een Moriaan,” hoorde men hier en daar fluisteren, en met recht. Want de jonkman op den kansel was een echte neger, met kroeshaar, donkere oogen, uitstekende wangbeenderen, dikke, ronde lippen en een kleur die scherp afstak bij het wit, dat aan hals en handen zichtbaar was.

In een der heerebanken, die voor den kerkeraad, de overheden en anderen bestemd waren, had men ditmaal ook een oud, deftig heer zien plaats nemen, die daar anders gewoonlijk niet zat. Hij had den jongen neger en deze hem hartelijk gegroet, eer de laatste de trappen van den stoel opging. 't Was niet onopgemerkt gebleven en menigeen die 't zag, knikte tegen anderen, als om te zeggen: dat begrijpen we; die twee kennen elkaar.

Dit was ook zoo en we moeten even zien, hoe die deftige Haagsche heer en die Afrikaansche neger zulke goede vrienden geworden waren.

Een jaar of zestien toen geleden, voer een Amsterdamsch schip naar de kust van Guinea, waar ons land destijds bezittingen had, en waar o. a. De Ruyter zoo wakker indertijd heeft gestreden. Onze voorvaderen gingen overal heen om handel te drijven, en dat was goed. Maar lang niet goed was velerlei, dat bij dien handel soms voorviel. Zoo b.v. kochten en verkochten zij ook menschen, die dan als slaven weg werden gevoerd, om in Amerika of elders meestal een ellendig leven te leiden. Ook wij hadden in de West plantages, waarop zulke slaven werkten, en vaak ruw en wreed werden behandeld. Zelfs tot in de tweede helft der negentiende eeuw heeft daar de slavernij nog bestaan, en 't heugt mij nog zeer goed, hoe wij als kinderen ons

verblijdden, toen we hoorden: Onze koning heeft de slavernij afgeschaft.

We dienen hier echter bij op te merken, dat destijds nagenoeg alle Christelijke handelsvolken in hun bezittingen slaven hielden of er handel in dreven. Nog vreemder is, dat zij daar blijkbaar geen bijzonder kwaad in zagen, en zelfs de godvreezenden er niet tegen in verzet kwamen, of het als zondig veroordeelden.

Trouwens velen hier wisten niet, wat er eigenlijk omging. Doch dit neemt het kwade van dit bedrijf niet weg, en we mogen den Heer danken, dat dit verfoeisel, uit de Christelijke wereld althans, nu goeddeels is weggedaan. Mannen als Wilberforce in Engeland en Van Hœvell en Wolbers hier, hebben zoolang getuigd en gestreden, tot eindelijk voor de slaven het uur der vrijheid sloeg.

De kapitein van het Hollandsche schip dan had behalve allerlei koopwaren, ook ettelijke slaven gekocht, die hij met voordeel hoopte van de hand te doen. Nu geviel het, juist te dier tijd, dat er een tweede Hollandsch schip op de kust van Guinea het anker wierp. Dit laatste vaartuig was veel grooter dan het eerste en was, evenals dat, uitgerust voor rekening van de machtige en rijke Oostindische Compagnie, die ook in Afrika belangrijke bezittingen had. Dit schip heette „Alcyon”; hoe het eerste schip genaamd werd, is mij onbekend.

Aan boord bevond zich o. a. ook een koopman, die zelf tot de Compagnie behoorde, en voor zijn genoegen een reis had meegemaakt naar de Indiën, van waar hij nu naar het vaderland terug keerde. Als vanzelf maakten de kapitein van het eerste schip en de koopman kennis met elkaar en de kapitein, die 't zijn belang achtte, den grooten heer van de „Alcyon” zich tot vriend te maken, schonk

hem allerlei zeldzaamheden, die hij had weten te krijgen van de inboorlingen, waarvoor de koopman zijnerzijds niet achterbleef zijn dank te betoonen.

Op zekeren dag, terwijl de koopman bij den kapitein op 't schip was, zag hij daar een negerjongen van een jaar of acht, die heel handig allerlei diensten verrichtte. Hij had schik in den knaap, gaf hem wat geld, en vroeg den kapitein hoe hij aan dat knechtje kwam.

„Ik heb hem op de kust gekocht,” was 't antwoord: „ik denk dat hij uit een negerij is gestolen.”

„'t Is een aardige jongen,” zei de koopman: „daar zal wel wat van te maken zijn.”

„Wilt u hem meenemen?” vroeg de kapitein.

De koopman dacht even na en zei toen:

„Nu, als u hem missen wilt dan heb ik wel zin hem mee te nemen. Misschien dat er in Holland nog wat goeds uit hem groeit.”

Dat was afgesproken. Nog denzelfden dag ging de achtjarige knaap — althans naar gissing was hij zoo oud; een geboortebewijs had hij niet — op de „Alcyon” over, die een week later de kust van Guinea verliet, om den steven te wenden naar het vaderland.

Op het schip had de kleine neger zich weldra ieder ten vriend gemaakt. Hij was vlug, handig, vriendelijk en leerde al spoedig zich eenigszins in onze taal uitdrukken. Zijn meester had er geen rouw over, hem mee te hebben gevoerd. Alleen werd het onzen neger wel wat frisch, toen hij in de koudere streken kwam, hij die uit het smoorheete Afrika kwam. Men stopte hem er echter warm in, hield hem bij ruw weer beneden, en zoo bleef hij gezond en wel.

Daar onze vriend, gelijk ik zei, geen geboortebewijs bezat en ternauwernood wist of hij een naam had, besloot

zijn meester hem er een te geven of liever drie. De voornamen koos hij uit den Bijbel: Jacob, Eliza. De achternaam werd eenvoudig ontleend aan den man, door wien men den jongen gekregen had, en luidde dus *Kapitein*. Zoo was alles behoorlijk in orde, toen het schip in Den Briel aankwam, van waar elk verder zijns weegs ging.

De koopman, die in Den Haag woonde, en daar meer voor zijn genoegen dan voor zaken leefde, begon nu te overleggen, wat met zijn zwart knechtje aan te vangen.

Hij had hem wel als bediende in huis kunnen houden, maar ten eerste stond dat wel wat vreemd, en ten tweede kon men in een Hollandsch huisgezin toch moeilijk zoo maar aanstonds een negerjongen plaatsen, die van niets afwist. Daarbij had Jacob niets geleerd, verstond dus geen *a* voor een *b*, en was zelfs nog alles behalve in staat om bijvoorbeeld behoorlijk een boodschap over te brengen. Het was daarom vóór alles noodig, dat de jongen wat leerde, bovenal dat hij eenige kennis kreeg van het Christelijk geloof. Immers Jacob was onder de heidenen, en wel de zeer ruwe groot geworden, en wist niets van God of Zijn gebod.

Zoo besloot onze koopman dan, den jongen ter school te zenden, allereerst om „Duyts”, d. w. z. Nederlandsch te leeren. Maar dat lukte niet best of liever, het werd in de war gestuurd. Want de jongens, die eerst heel vreemd hadden opgekeken, begonnen al spoedig den Moriaan voor den gek te houden en hem poetsen te spelen, wat al heel gemakkelijk ging, daar hij hun taal niet verstond. Ze noemden hem „zwarte nikker”, stopten zijn spelboek weg, trokken een langen neus tegen hem en zoo meer. In 't eerst liet het nikkertje dat stil begaan. Maar toen de jongens al baldadiger werden en 't waagden den zwarten

Jacob aan 't haar te trekken of hem in 't geniep in de beenen te knijpen, was het geduld van den jongen Afrikaner uit. Hij balde zijn zwarte vuisten en sloeg op zijn belagers los als een echt wildemanskind, zoodat er meer dan een een blauw oog of een bebloeden neus opliep. Wel herstelde eindelijk de meester den vrede, doch telkens kwam het weer tot schermutselingen, zoodat onze Afrikaan van de school werd afgenomen. Gelukkig was één ding al vast gebleken, namelijk dat hij in het leeren niet minder knap was dan in het vechten. Dit was aanleiding, dat de koopman hem voortaan thuis liet onderwijzen en met goed gevolg ook.

Want reeds na een jaar had Jacob het zoover gebracht, dat hij niet alleen onze taal behoorlijk las, maar ook verstond. Verder had hij al goede kennis opgedaan van de geschiedenissen uit den Bijbel en de gronden van de Christelijke „religie”, zooals men toen vaak zei, in plaats van het betere „Godsdienst”. Met het schrijven ging het ook wonderwel, ja zelfs nog beter dan met het lezen, omdat „'t een 't aer hielp”. De koopman had er, evenals de meester recht schik in, te meer daar Jacob een aardige jongen was, die in zijn vrijen tijd of knutselde of in huis hielp. Kinderen had zijn meester niet, maar knechten en meiden des te meer. Ook de huisvrouw was al spoedig met den kleinen neger zeer bevriend geworden en zorgde wel, dat het hem aan niets ontbrak.

Na eenige jaren had onze Jacob het tot aller verbazing even ver, zoo niet verder gebracht, dan de meeste kinderen in zijn omgeving, schoon hij was „een moriaens kint, uyt een volk van ongure seden ende van hen uyteraert nogh christelyck nogh passelyck opgetoghen” (opgevoed). De vraag werd echter, wat nu verder te doen, en de koopman,

die goed had opgelet waar zijn pleegkind 't meest lust in toonde, deed hem nu in de leer bij een teekenmeester.

Dit bleek een goede inval te zijn geweest. Althans de teekenmeester had weldra geen beter leerling dan Jacob, die van zijn kant „met aller neerstigheid” zich op de kunst toelei. Weldra kon de onderwijzer met trots op de kunstvoortbrengselen van zijn leerling wijzen. En misschien zou er van Jacob nog een groot teekenaar of schilder zijn gegroeid, zoo er niet iets was gebeurd, dat een geheel keer aan de zaken gaf, en tevens op vele vragen een antwoord.

Op zekeren dag namelijk kwam de jongen tot zijn pleegvader, en vroeg of hij goed vond dat hij, Jacob, het teekenen liet rusten om wat anders te beoefenen.

„En wat dan?” vroeg de koopman.

„Ik wou Latijn en Grieksch leeren,” zei Jacob beslist.

„Maar waarom? Wat wil je daarmee doen?”

De jongen aarzelde, maar na een oogenblik zei hij:

„Ik zou graag predikant worden en daarvoor moet ik eerst studeeren.”

„Predikant!” riep de koopman verbaasd, die daaraan wel allerminst had gedacht.

„Ja, mijnheer!” antwoordde Jacob, „als ik dan groot ben en alles weet, kan ik naar mijn land gaan en zal aan de heidenen het Evangelie verkondigen. Dat zou ik zoo gaarne willen.”

„Ik zal er eens over denken,” was het antwoord, en Jacob ging heen.

De koopman hield zijn woord. Hij was een man ver van onverschillig voor de dingen van Gods koninkrijk. Hij moest bij zich zelf erkennen, dat het plan niet zoo verwerpelijk was, want Jacob had blijkbaar allen aanleg om te leeren, gelijk ieder zag en wist, en had hij nu daarbij

ook lust zijn heidenschen landgenooten het Evangelie te verkondigen, wie kon dat beter doen dan hij? Allen met wie hij over de zaak sprak dachten eveneens, en dus kreeg Jacob zijn zin en werd ter Latijnsche school besteld, al had de teekenmeester daar veel tegen.

Ook daar maakte onze neger het bijzonder goed. Onderscheidde hij zich door zijn kleur van de andere leerlingen, niet minder van velen door zijn ijver en kennis. In niets raakte hij bij anderen ten achter, velen in allerlei vooruit. De onderwijzers deden hun best om dezen merkwaardigen leerling verder te brengen, en hij beloofde dat door zijn uiterste best te doen, zoodat de koopman vaak tot zijn vrienden zei: „Als ik ooit mijn geld goed besteed heb, dan is 't aan dien jongen.”

De tijd zou leeren of hij juist had gezien.

De Latijnsche school was doorloopen, en weldra kon onze Jacob Eliza naar de hoogeschool vertrekken. Hij zou te Leiden studeeren, aan de hoogeschool, de oudste onzes lands, die toen vermaard was door heel Europa.

Men was te Leiden wel vreemdelingen gewend. Want daar kwamen er uit vele landen van Europa, om de lessen der beroemde hoogleeraren te volgen, die er onderwijs gaven, omstreeks dien tijd o. a. de beroemde en godvreezende Hermanus Boerhaave. 't Was volstrekt niet vreemd destijds, dat b.v. een Engelsch jonkman te Leiden de geneeskunst ging bestudeeren.

De komst van onzen zwarten student echter verwekte, hoeveel vreemdelingen men ook te Leiden zag, toch wel eenig opzien. Hij was, zoover men wist, de eerste neger, die hier te lande zich tot het predikambt voorbereidde en velen betwijfelden of hij ooit zou slagen. Want vooral in dien tijd, maar helaas nog wel, werd op de negers zeer laag neergezien.

Doch die zoo deden, merkten weldra dat zij zich ver-
gisten. Immers Kapitein bleek al spoedig hier dezelfde te
zijn als op de Latijnsche school, iemand die zich met allen
ijver toelei op zijn studie, en volkomen begreep wat hij
te Leiden kwam doen. Dat was meer dan men van menig
student kon zeggen. De hoogleeraren hadden binnen korten
tijd heel wat op met hun donkerkleurigen toehoorder, die
als het op begrijpen aankwam, den besten blanke niets
toegaf.

Ook het onderwijs in de Christelijke leer werd door onzen
Jacob trouw gevolgd. Hij werd onderwezen door een der
Leidsche predikanten, die het reeds vroeger begonnen werk
voortzette. Na eenigen tijd legde Jacob belijdenis af van
zijn geloof, werd gedoopt en men kon van hem gerust
zeggen, dat zijn wandel zijn belijdenis eer aandeed. Over
zijn hart viel natuurlijk niet te oordeelen.

Toen de koopman, die alle kosten voor de studie van zijn
pleegkind betaalde, een jaar nadat deze student was geworden
te Leiden kwam, hoorde hij van Kapitein niets dan goeds.
Bij zijn makkers gold hij voor een levendigen, opgeruimden
metgezel, die bij allen bemind was, behalve bij losbollen
en zwierhanen, voor wier ongeregeldheden en uitspattingen
hij genadig was bewaard gebleven. Ook de leeraren kon-
den niets dan goed van hem getuigen en hadden alle
hoop, dat Kapitein binnen niet langen tijd een zeer vol-
doend examen zou afleggen.

De eenige die niet juist enkel lof had, was de predikant,
bij wien Jakob zich had voorbereid tot het doen van be-
lijdenis. Op een vraag, die de koopman aan dezen deed,
was het antwoord:

„Jacob is in zekeren zin de beste leerling, dien ik ooit
heb gehad. Hij is trouw in al wat hem wordt opgegeven

te doen, en heeft een uitnemende belijdenis afgelegd. Door zijn kennis beschaamt deze neger menigeen, die in een Christenland geboren is. En toch, al weet ik niet wat in hem omgaat, betwifel ik, of zijn hart wel volkomen is bij de dingen die hij heeft beleden. Het komt mij voor, dat hij het doen van belijdenis ongeveer gelijk stelt met het studeeren en examen doen, als een werk dat natuurlijk dient gedaan, maar waarbij hij alleen zijn verstand laat gelden. Hij stemt toe en neemt aan, maar ik heb eenige vrees dat het ware leven nog in hem niet is ontwaakt."

"Maar dat kan nog komen," sprak de koopman; „zouden er niet ook wel blanken zijn, dominee, die meer met den mond dan met het hart belijdenis doen?"

"Helaas ja, mijnheer," was het antwoord. „Daarbij moeten we ook in het oog houden, dat onze vriend nog slechts enkele jaren met de Christelijke leer bekend is, en kort geleden het Woord Gods nog niet recht kon verstaan. De Heere God kan ook de middelen en wegen tot zijn waarachtige bekeering zegenen. Ik heb alleen maar willen zeggen, dat hij, als ik wel zie, op het oogenblik nog meer met den mond, dan met het hart Christen is. Doch, gelijk u zeidet, ook velen hier te lande zijn er, van wie we hetzelfde zouden kunnen zeggen."

Onze vriend zette zijn studiën voort, en gelijk de professoren hadden gezegd, weldra kwam de tijd, dat hij bekwaam kon geacht worden voor het ambt van leeraar in de gemeente. Met veel lof legde hij zijn examen af en verklaarde kort daarop zijn vurige begeerte om nu ook weldra de blijde boodschap der zaligheid te gaan verkondigen aan zijn landgenooten op de kust van Guinea.

't Gerucht van den zwarten student was intusschen ook ver buiten Leiden verspreid geworden. 't Gevolg was,

dat van verschillende plaatsen uitnoodigingen tot hem kwamen om te komen prediken.

Kapitein voldeed daaraan, en zoo kon dan later door iemand die over hem sprak getuigd worden: „Daer leven nog menssen in verscheide plaatsen van ons vaderlant die hem met genoeg hebben hooren prediken.”

't Zal nu ook duidelijk zijn, hoe er in Den Haag een zwarte dominee kon optreden, en hoe de belangstelling zoo groot kon zijn.

II.

EEN TWEEDE KAPITEIN.

De dienst was geëindigd, de hoorders gingen huiswaarts, en zeker maar weinigen waren er, die niet met verwondering en lof spraken over hetgeen zij gehoord hadden. Niet dat het aan leeraars ontbrak, die evenzoo spraken, of dat Kapitein als prediker ver boven anderen uitmuntte, maar men verbaasde zich, dat een neger zoo kon redeneeren, en een, die nog niet lang geleden heiden was, zulk een juistem blik bezat op de dingen van het koninkrijk Gods.

De koopman die voor Jacob had gezorgd, verbljdde zich hartelijk, en kreeg menigen gelukwensch, die ook den jongen neger niet gespaard werden. Velen hoopten, dat hij naar den wensch zijns harten, tot een zegen zou gesteld worden voor de zwarten in Afrika, die nog nederzaten in duisternis en de schaduw des doods.

Onder degenen die uit de kerk kwamen, merken we ook

een man op van een jaar of dertig, die met zijn vrouw aan den arm huiswaarts keert. De man is kloek gebouwd, zijn gezicht is ietwat gebruid door zon en wind, en heel zijn voorkomen gelijk zijn gang duiden op iemand die gevaren en gezworven heeft. Zijn vrouw, van gelijken leeftijd als hij, is tamelijk zwierig gekleed, en heeft voor dezen kerkgang een zijden japon aangetrokken, die meer kostte dan er thans voor vier wordt betaald. Zulk een kleeid hield het echter ook wel viermaal langer uit dan de onze 't doen. Droeg de man zilveren gespen aan zijn korten broek en lage schoenen, de vrouw had een ketting van goud en een paarden halssnoer.

Kapitein Pouwels, zoo heette de man, van wien we spreken, was al vroeg op zee gegaan. Hij was door zijn ouders die te Rotterdam woonden, opgevoed in de leer en vermaning des Heeren, doch had weinig lust getoond zich daarnaar te gedragen, of liever hij was er geheel onverschillig voor. Zijn hart trok naar de zee, hij wilde vreemde landen en volken zien, handel drijven, verre reizen doen. Al te maal op zich zelf heel goed, als we er maar niet bij en door vergeten, dat ons geheele leven een reis is naar de eeuwigheid, en wel een reis wier einde elk oogenblik komen kan, we dan noodig hebben te weten, hoe daar ginds ons deel zal zijn. Dat we flink en degelijk zijn in de aardse dingen is best, en dat we lust hebben tot allerlei werk en ook wat aangenaam is, kan almeê voortreffelijk zijn. Maar — de Schrift zegt nadrukkelijk: Zoek *eerst* het koninkrijk Gods.

Dat had Hendrik Pouwels niet gedaan, hoe dikwijls het hem ook was voorgehouden. Daar zou hij later wel eens om denken. Nu wilde hij eerst de wereld zien en genoeg hebben en rijk worden als zoo menigeen. Daar er aan

land toch niet veel met hem was te beginnen, hadden de ouders toegestemd dat Hendrik op 't schip zou gaan. Zoo had hij zijn zin gekregen, was in de Oost geweest, toen in de West en ik weet niet waar al, o.a. ook in Afrika, waar, gelijk ik zei, we toen belangrijke bezittingen hadden.

Na eenige jaren echter begon onzen vriend het zwerven wel wat te vervelen, te meer daar er van handel drijven niet veel was gekomen en van rijk worden nog minder. Onze Pouwels had wel veel geschiktheid voor zeeman, maar de schrandtheid en berekendheid die een koopman behoeft, bezat hij niet. Kortom, hij besloot, ook wijl zijn vader was gestorven en hij voor moeder zorgen wilde, wel te blijven varen, maar wat meer in de buurt en dat, zoo het kon, als schipper op Engeland. Hij had het op de groote vaart naar Oost en West gebracht tot eersten stuurman. Reeders en kapiteins waren over hem tevreden. En zoo kostte het hem dan weinig moeite een plaats als kapitein te vinden op een schip, dat geregeld voer tusschen Rotterdam en verschillende plaatsen. Als hij aan wal was woonde hij bij zijn moeder in, voor wie hij trouw zorgde.

Al die jaren had Hendrik louter geleefd voor deze wereld, zijn genoeg en zijn voordeel gezocht en zich overigens over weinig bekommerd. Hij was tevreden nu hij een schip had, waarop hij heer en meester was, nu hij de zaken kon behartigen tot genoeg van zijn patroons, en daarbij genoeg verdienen voor moeder en zich zelf, ja overhouden. Dat er nog wat beters is dan een goed leven en geld verdienen, had Hendrik wel vaak gehoord, maar nooit recht ingezien en geloofd. Althans hij was met zich zelf tamelijk wel voldaan, ook wijl velen hem een degelijk man noemden, en 't mooi vonden dat hij zijn moeder zoo trouw ondersteunde. Ook leidde hij geen leven waarop de

wereld iets kon aanmerken. Wel kortte hij zich, als er gelegenheid was, den tijd met kaartspel, en zat men daarbij niet „op een droogje”; wel ging hij hoogstens een paar maal in 't jaar ter kerk en maakte den Zondag meestal tot een uitgaansdag, maar zoo leefden er meer, en hij deed toch, zei hij, zijn plicht. Wie kon wat kwaads van hem zeggen?

Hij vergat, dat er nog een ander oordeel is dan dat der menschen, en dat, al zijn we ook onberispelijk in hun en in eigen oog, het toch van ons waar blijft, dat er niemand is die goed doet, ook niet tot een toe.

Twée jaren vóór den tijd waarvan we boven spreken, was Pouwels in het huwelijk getreden met een vrouw, die even wereldschgezind was als hij. Zijn moeder kwam nu bij hem wonen, en het drietal leefde vredig en genoeglijk, voor zoover het de dingen betreft van dit leven. Doch voor de moeder bleef het een groote smart, dat noch haar zoon, noch haar schoondochter lust hadden in de wegen des Heeren, en liever een spelletje kaart speelden of naar de kermis gingen, dan in de Schrift te lezen of de vergadering der vromen te bezoeken.

Nu moet ge weten, dat kapitein Pouwels vroeger, op zijn reizen, ook aan de kust van Guinea was geweest. Dit was juist op den tijd toen Jacob door den koopman zou meegenomen worden naar Europa. Hendrik, die destijds nog niet veel meer dan een jongen was, herinnerde zich nu, hoe hij aan boord van een Hollandsch schip aldaar een negerknaap had gezien, die bepaald geen ander kon wezen dan de latere Jacob Eliza Kapitein, van wiens lotgevallen men ook te Rotterdam veel had gehoord. Of nu Pouwels zich daarin vergiste of niet, laat ik daar. Dit is zeker, dat hij, hoorende van den zwarten dominee,

tot zijn vrouw zei: „Dat is mijn oude kennis. Ik moet hem eens hooren, want 't is mij altijd onbegrijpelijk, dat uit een neger zoo iets kan groeien. Ik heb zooveel nikkers gezien, maar ze kunnen ter nauwernood behoorlijk praten, laat staan onder fatsoenlijke menschen verkeerren. Ik moet er 't mijne van hebben. Bedrog kan het toch niet wezen.”

De vrouw vond dit plan voortreffelijk. Een reis van Rotterdam naar Den Haag had toen vrij wat meer in dan nu. Doch haar man had niet altijd, als nu, eenige dagen vrij, en daarbij was ze nog nooit in Den Haag geweest, dat om al zijn pracht en schoonheid in heel 't land beroemd was. Overal kleedden zich zelfs de dames in Nederland naar „de Haagsche mode.” Weldra zaten dan ook man en vrouw in den reiswagen, die hen naar het Haagje zou brengen, waar toen, al was er dan ook nu geen prins, toch zooveel te zien was, wat men nergens anders te aanschouwen kreeg. Zoo volbrachten ze dan hun voorname, en woonden de prediking van Kapitein bij.

„'t Is toch een wonderlijk gezicht, zoo'n zwarte dominee,” sprak de vrouw, toen zij uit de kerk kwamen, onder het voortwandelen, „maar hij praat onze taal, dat je haast geen onderscheid hoort. Zoo iets mag wel zeldzaam heeten.”

„Zeker vrouw,” antwoordde Hendrik, „maar meer nog, dunkt me, dat zoo'n blinde heiden van vroeger nu zoo kan prediken. Ik moet zeggen dat het me aangedaan heeft. Ik zal dien tekst vooreerst niet vergeten: Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen de menschen tot het geloof. Ik vrees, dat als die schrik eenmaal komt, zooals hij heeft uitgelegd, ik er kwaad bij staan zal.”

„Nu ja, man, de dominees spreken allemaal zoo. Maar dat is zoo erg niet gemeend. Je bent een brave man, die ieder het zijne geeft en je werk trouw doet. Dat is al veel,

dunkt me. We zijn allemaal zondaars natuurlijk, maar onze lieve Heer zal 't ons wel vergeven. Heb je wel gezien hoe vol het was! Der kon geen muis meer in."

"Ja, maar vrouwlief!" zei de man, die meer vervuld was van de preek dan van de volte, „het komt, om Gode te behagen, aan op geloof, en dat mis ik bij mij, ten minste 't geloof zooals de dominee dat bedoelde."

"Ik heb dat zoo niet opgemerkt," hernam de vrouw, „en ik heb toch ook heel goed geluisterd. Maar je bent zeker weer in zorgen over 't een of ander. Je hebt misschien brieven gekregen van morgen...."

"Neen," was het antwoord, „wel gaan we morgen weer naar Rotterdam, en heb ik drie, vier dagen in Den Haag veel genoeg gehad; ook zijn er geen nare brieven. Maar zie je, wat die dominee zei, is en blijft waar, en dan, dat voel ik wel, ziet het er donker voor mij uit."

De vrouw zag haar man eenigszins verbaasd aan. Zoo had hij nog nooit gesproken. Zij begreep er niets van en wenschte in haar hart, dat zij hun reisje maar niet met een kerkgang bij dien zwarten prediker hadden besloten. Zoo is de mensch die buiten God leeft. Hij begrijpt niet de dingen die uit God zijn, maar hij wil ze ook liefst niet hooren.

Toen onze schipper den volgenden dag weer veilig was thuis gekomen, en hij ook aan moeder zijn wedervaren vertelde, sprak deze, heel anders dan de vrouw gedaan had:

"Ja, Hendrik, de Heere God kan ons Zijn Woord doen hooren uit welken mond hij wil. Misschien moest je juist daartoe in Den Haag komen, al had je dat niet gedacht. Bid nu maar den Heer het gehoorde woord aan je hart te zegenen; dan zal het grootste genot van de reis nog eerst komen."

Hendrik voelde wel lust dien raad te volgen. Hij moest, dat gevoelde hij, anders worden, zou het goed zijn. Hij nam zich voor van nu aan trouw des Heeren Woord, ook aan tafel, te lezen, en ter kerk te gaan, zelfs al preekte er maar een blanke dominée. Vooral wilde hij nalaten de ijdele dingen waartegen de leeraar zoo ernstig had gewaarschuwd, en den Heer bidden om dat geloof, 't welk hij voelde te missen.

Zoo nam hij zich voor en heel ernstig ook. Maar tegen den avond van den dag kwam de stuurman, en vertelde uit naam van de heeren, dat er nog een groote lading aan boord moest, en papieren in orde gebracht, en dan zou men bij dezen oostenwind uitzeilen naar Londen, hoe eer hoe beter. Er werd daar ginds gewacht op koffie en peper, en als die er nu den volgenden avond nog waren, kon de kapitein rekenen op een „extraatje”, dat niet gering was. Er viel geen tijd te verliezen. Tot laat in den avond bleef kapitein Pouwels met zijn rappe gasten aan 't werk. Den volgenden morgen vroeg reeds ging men onder zeil. En toen hij eenmaal in zee was, moesten er weer allerlei dingen in orde gebracht en voorbereid, om van avond in Londen nog 't noodige te lossen en af te leveren. Zoo ging alles in der haast. En de goede voornemens waren vergeten, voor dagen achtereen. Er werd niet meer aan bidden, danken noch Bijbellezen gedacht. Er was immers heusch geen tijd. Want het schip moest ook spoedig weer terug zijn, de tijd drong, enz.

De Heere Jezus zegt bij een gelijkenis, die we allen kennen, dat ook de zorgvuldigheden des levens en de verleiding des rijkdoms kunnen beletten, dat het uitgestrooide goede zaad wortelt en vrucht voortbrengt. Men kan ook al werkende en zwoegende den Heere God vergeten

en Zijn dienst verwaarloozen. Dat bleek aan kapitein Pouwels, al kreeg hij een „extraatje” en al prezen hem de patroons.

Want na een maand van uitstellen en vergeten van wat het hoogste is, gelijk hij zelf wel wist, was de schipper weer geheel de oude. De goede voornemens, te veel in eigen kracht opgevat, waren vergeten. Voor het kerkgaan was hij meestal te moe; zijn vrouw vond het ook niet aardig; hij was toch al zoo weinig thuis. En aan tafel in den Bijbel te lezen, ja dat gaf toch niet, daar hij immers zoo vaak uit was. Zoo bleef alles als 't geweest was, en zat onze man weldra weer gerust een kaartje te spelen, of bracht des Heeren dag met zijn vrouw buiten door, zonder echter de kerk anders dan van buiten te zien. Moeder had er veel verdriet van, maar alles bleef gelijk het was. Want de vrouw des huizes zei: „Zie moeder, als we eens zoo oud zijn als u, zullen we ook wel vroom worden. Nu nemen we het er nog van, en dat is geen zonde.”

Dat was heel dwaas gesproken. Maar hoevelen redeneeren ook nu nog zoo!

Twee jaren gingen voorbij, waarin naar het uiterlijke alles voorspoedig liep. De schipper maakte goede zaken en in zijn huis heerschten gezondheid en welvaart. Ongelukkig was er van de drie bewoners slechts één, die niet vergat, voor dat al den Heer te danken.

Op een avond in het najaar zaten moeder en schoondochter in het gezellige binnenvertrek bijeen, wachtende op den man des huizes, welke dien dag thuis zou komen. Elk oogenblik kon hij er zijn. Maar hoewel de klok reeds acht geslagen had, nog altijd liet hij zich wachten.

„Ik begrijp niet waar Hendrik blijft,” sprak de vrouw,

toen weer een half uur voorbij was. „De wind is goed. 't Schip kon al lang binnen zijn.”

„Hij is zeker opgehouden,” zei moeder, die zelf niet gerust was.

Doch het werd negen uur, tien uur, en de schipper verscheen niet. Er bleef niet over voor de beide vrouwen, dan met een bezwaard hart ter rust te gaan en af te wachten, wat de nieuwe dag brengen zou.

Den volgenden morgen, zoo vroeg mogelijk, begaf zich de vrouw naar het kantoor, waar zij hoopte iets omtrent haar man te vernemen. Wat men haar daar vertelde echter, was wel geschikt om haar onrust te vermeerderen.

Het schip was namelijk den vorigen avond zeer laat wel aangekomen, maar zonder den kapitein. Op de vraag waarom die er niet was, had de stuurman bericht, dat men hem bijna een dag lang tevergeefs aan boord had gewacht. Twee avonden te voren had kapitein Pouwels zijn schip verlaten om, gelijk hij wel meer deed, eenige uren in Londen door te brengen. Hij was echter niet teruggekeerd. De scheepslui hadden navraag gedaan op plaatsen, waar men vermoeden kon dat hij was, doch vergeefs. Daarop had men nog tot het uiterste gewacht. Maar ten slotte moest de reis naar Rotterdam toch aanvaard, en aan de heeren bericht gegeven.

De vrouw ontstelde niet weinig, toen zij dit alles hoorde. Zij vroeg raad wat te doen, maar niemand wist een antwoord. 't Was in dien tijd niet mogelijk, zooals nu, maar eens even een gesprek te voeren tusschen Londen en Amsterdam, per draad. De heeren van het kantoor beloofden echter, aanstonds „werk van de zaak te zullen maken.” En al begreep de vrouw niet best wat dat beduidde, zij moest er vooreerst wel in berusten.

Over een dag of drie kon er wellicht bericht uit Londen zijn, indien niet de vergeefsche gewachte binnen dien tijd zelf verscheen.

Maar waar was kapitein Pouwels dan gebleven?

Zooals de stuurman reeds had medegedeeld, was de schipper van boord gegaan, tegen het vallen van den avond. Hij was alleen, en had plan, een paar kleine geschenken voor zijn vrouw en zijn moeder te koopen. Zoo kuierde hij dan doodbedaard door de hem welbekende straten der City, het oude Londen, dat nu niet meer dan het middelpunt vormt van de ontzaglijke wereldstad, die alleen ongeveer zooveel inwoners telt als heel ons vaderland.

Daar Pouwels niet aanstonds kon vinden wat hij zocht, strekte hij zijn wandeling verder uit, dan hij voornemens was geweest. Ten slotte had hij 't noodige gekocht, maar voelde zich wat moe, om nog een klein uur terug te loopen. Aan tochten te voet was hij minder gewoon. 't Was nog niet laat, en hij berekende, dat het zeer goed zijn zou, eerst eens te rusten, vóór hij sloopwaarts keerde. Herbergen en drinkwinkels waren er genoeg. Hij trad er een binnen en bestelde een glaasje „Dutch gin”, d. i. Hollandsche jenever, die toen gelijk nu nog overal in Londen wel te krijgen was. 't Is geen eer voor ons volk, dat het op tal van plaatsen in de wereld, bijna alleen bekend is door zekeren drank, die „Skiedam” genoemd wordt. Maar als de Engelschen valschen moed, dien men door drinken er in brengt, „Dutch courage” dat is „Nederlandschen moed”, noemen, bewijst toch onze geschiedenis, dat zij onwaarheid spreken. Wat het drinken betreft, hebben trouwens de Engelschen weinig recht ons iets te verwijten. Een Amsterdamsche straatjongen zou hun kunnen antwoorden: „Kaaik na je eigen.”

Het eerste glaasje smaakte den kapitein zoo echt vaderlandsch in den vreemde, dat hij ook een tweede nam. „Op één been kan men niet staan,” placht hij te zeggen. Maar hij vergat, dat „Skiedam” heel licht oorzaak wordt, dat men zelfs niet staan kan op twee.

Aan een tafeltje in een hoek zaten een paar mannen, ook blijkbaar varensgezellen, kaart te spelen. Heel vriendschappelijk noodigden zij den kapitein uit, mee te doen. Nu was Pouwels daar een groot liefhebber van, en zoo stemde hij aanstonds toe. Weldra zat hij genoeglijk te kaarten, waarbij natuurlijk weer eens gedronken werd.

Ten slotte won hij het spel, en gulhartig, als dronken of halfdronken menschen zijn kunnen, onthaalde hij de verliezers, tot hun troost, voor zijn rekening nog eens op een „hartversterking”. Toen echter herinnerde hij zich, dat het hoog tijd was te vertrekken, en haastte zich de deur uit.

Maar eenmaal buiten, begon Pouwels te bespeuren, hoe sterk de sterke drank is. Hij gevoelde zich nog veel onvaster op de beenen, dan wanneer hij bij tegenwind op het dek stond. Heel Londen scheen hem te slingeren. Daarbij was het donker op straat, want de verlichting was in die tijden nog zeer slecht. Kortom, 't kostte onzen kapitein groote moeite den weg te vinden, en weldra bespeurde hij, hoezeer ook door den drank bevangen, dat hij den verkeerden kant was opgegaan. Hij sloeg een anderen weg in, maar raakte aan het dwalen en . . .

Wat er toen verder gebeurde, kon hij zich later volstrekt niet herinneren. Eerst den volgenden morgen kwam hij weder tot bezinning. Maar 't was geen aangenaam ontwaken. Want hij bespeurde aanstonds, dat hij zich in een ziekenhuis bevond, zooals er verscheidene in Londen waren, en nog zijn. Hoe hij daar gekomen was begreep hij niet.

Doch hij voelde hevige pijn in zijn rechterbeen, en ontdekte nu ook dat dit verbonden was. Hij moest zich op een of andere wijs geducht bezeerd hebben.

't Duurde niet lang of een dokter verscheen, die hem meedeelde wat er gebeurd was.

Omstreeks één uur in dien nacht, hadden een paar rondgaande nachtwakers onzen Pouwels op een berrie in het ziekenhuis gebracht. Zij hadden hem gevonden in een steegje, waar hij bewusteloos lag en zoo roerloos, dat zij niet wisten of hij leefde of dood was. Men had hem gelukkig dadelijk opgenomen, en bij onderzoek bevonden dat de man nog wel leefde, maar zijn been op drie plaatsen zeer ernstig was gekneusd.

„U zult vooreerst hier moeten blijven, mijnheer,” zei de dokter. „Ongetwijfeld hebt u een val gedaan. Dat kan den beste gebeuren,” voegde hij er bij met een lachje, waaruit de kapitein begreep, dat de geneesheer de oorzaak van den val ook al ontdekt had.

Maar bij het onheil kwam alras nog een ander. Toen de kapitein vroeg om zijn bovenkleeren te mogen hebben, wyl hij zijn zakboek wilde doorzien, miste hij met schrik zijn gouden horloge en zijn beurs — al wat waarde had ontbrak. Waarschijnlijk was hij ergens op straat neergevallen in zijn dronkenschap, en zoo gevonden door nachtzwerfers, die hem van 't een en ander beroofd, en toen in het steegje gesleept hadden.

„U moogt nog van geluk spreken, mijnheer,” zei de oppasser. „Ze hadden u nog van meer kunnen berooven, zoodat u 't niet had naverteld.”

Onze kapitein roemde echter voor het oogenblik althans alles behalve van geluk. Veeleer verweet hij zich bitter zijn eigen dwaasheid. Toch had de knecht gelijk, ja zelfs

nog meer dan hij vermoedde. Want, als altijd voorzichtig, had Pouwels, toen bij uitging, een banknoot van bijna f200 in zijn kous verborgen. 't Was altijd goed geld bij zich te hebben, mits 't veilig zat. Zoo was hij ten minste in het vreemde land niet van alles ontbloot. Doch hoe kwelde hem nu het berouw over zijn dwaasheid, en deze woog niet minder: Wat is er nu van al mijn goede voornemens geworden?

De eerste gedachte van onzen kapitein was geweest aan zijn vrouw te schrijven, doch de eerste dagen ging dat nog niet. Zoodra mogelijk echter, vroeg hij pen en papier en wilde beginnen. Maar jawel, wat hij ook deed, zijn handen beefden zoo, dat hij geen letter leesbaar op het papier kon zetten.

De dokter werd er bij gehaald, die zei:

„Je zult geschrikt zijn, man. Dan komen zulke dingen wel meer voor. Ik zou je raden 't schrijven nog wat uit te stellen. Of laat een ander het voor je doen.”

Dat was nu heel mooi gesproken en ook kende onze kapitein Engelsch genoeg, om een brief in die taal aan iemand voor te zeggen; want onze taal verstond in dit ziekenhuis niemand. Maar Pouwels bedacht, dat zijn vrouw geen woord Engelsch verstond. Wat zou zij dan met den brief beginnen?

Evenwel, hij moest van den nod een deugd maken, en zoo wist hij dan voor geld gedaan te krijgen, dat een der oppassers een brief voor hem schreef en op zich nam, dien te verzenden. Tot zoover ging alles goed, maar gelijk later bleek, ook verder niet. Want het adres met zijn Hollandsche namen, was den Engelschman, al werd hem alles voor gespeld, toch te moeilijk.

Ge vindt dit misschien vreemd, vrienden, maar ge moet

er bij bedenken, dat men in het Engelsch de letters heel anders noemt dan bij ons. Zoo heet a = e; e = i; i = ij; w = dubbeljoe, enz. 't Is dus nog al moeillijk niet in de war te raken. Zelfs had men onzen vriend onder den naam Powell in het boek der zieken geschreven. Van het adres kwam dus niets te recht, en dat was weer reden, dat de brief niet terecht kwam, en juffrouw Pouwels in de grootste ongerustheid bleef.

De heeren te Rotterdam hadden intusschen hun woord gehouden, en naar Londen geschreven over het uitbliven van den schipper. De Britsche kooplui, die den brief ontvingen, hadden daarop onderzoek gedaan bij scheepslui en bij de politie, doch dit had niets gebaat. Of men ook aan de ziekenhuizen had gevraagd weet ik niet. Misschien wel was de naamsverandering, waar ik boven van sprak, oorzaak dat het toch niets gaf.

Ik behoef u wel niet te zeggen, hoe teleurgesteld de vrouw en de moeder van Pouwels waren, toen zij de droeve tijding kregen, dat de vermiste nergens was te vinden. Wat moesten ze doen? Iedere bekende gaf raad, maar weinig baat.

„Hoor eens, moeder,” zei de vrouw eindelijk, „we moeten tot een besluit komen. De tijd verloopt en wie zegt wat het eind zal wezen. Ik moet weten wat er met Hendrik is gebeurd. Kunnen anderen hem niet vinden, dan ga ik zelf hem zoeken.”

„Ja kind,” zei moeder, „ik weet haast niet wat te zeggen. Het is geen geringe zaak naar zoo'n groote, wild vreemde stad te gaan, waar je niemand kent. Maar dat begrijp ik, dat je het zoo niet kunt uithouden. Zouden de heeren van het kantoor misschien nog niet een weg weten?”

Nu de heeren beloofden het nog eens te zullen beproeven.

't Schip ging toch weer naar Londen, maar de eene dag na den anderen verliep, en wat er kwam, geen tijding van Pouwels.

Deze laatste, die allengs beter werd, zat eveneens elken dag naar bericht uit te zien. Mijne vrouw, zoo dacht hij, heeft in Rotterdam best iemand kunnen vinden, die haar brief uitlegt. Ik begrijp niet dat zij niet schrijft.

Toen dit echter niet gebeurde, had Pouwels zelf wijselijk maar nog eens geschreven, en aan zijn vrouw en aan de heeren van zijn schip. Dit was, als gezeid, heel verstandig, maar niet dat hij, nu zijn wonden mooi begonnen te genezen, het ziekenhuis verliet en zijn intrek nam in een herberg. Wel was het gasthuis geen aangename plaats, maar door zijn vertrek was hij zelf oorzaak, dat er al weer minder kans was om tijding te krijgen, al had hij dan ook zijn adres aan den oppasser achtergelaten.

Intusschen kwam zijn vrouw te Rotterdam al meer tot het vast besluit, om zelf haar man te gaan opsporen. De oude moeder, die den Heer om wijsheid en licht had gebeden, vond zoo'n reis wel bedenkelijk, maar kon toch haar schoondochter geen ongelijk geven, te meer daar deze een vrouw was voor geen klein gerucht vervaard.

Zoo ging dan de vrouw eindelijk naar het kantoor en deelde den heeren haar plan mee. Deze rieden het eerst sterk af, want, spraken ze, 't is een tegen honderd, dat ge den man vindt. Doch toen zij ronduit zei, toch te zullen gaan, verklaarden de heeren, dat zij bereid waren, haar den tocht te laten maken met het schip, waar haar man gewoonlijk op voer. De stuurman, die tijdelijk als kapitein dienst deed, kreeg last goed voor haar te zorgen, en ook te Londen naar een geschikt verblijf uit te zien. Alles op

kosten van de heeren. Want die waren op schipper Pouwels zeer gesteld, en hoopten nog steeds, dat hij spoedig zou worden weergevonden.

Niet lang daarna zeilde het schip uit en bevond de vrouw zich op de wateren der Noordzee, die ze nog nooit had bevaren. Moeder had dien morgen vooraf ernstig met haar dochter gebeden, dat God haar mocht bewaren, haar geleiden en haar den man doen terugvinden, over wien haar hart zoo bekommerd was. Vol ernstige gedachten zat zij nu in de kajuit, en 't was haar tusschenbeiden als zag zij raad noch uitkomst meer. Zij had zich nooit veel bekommerd over den dienst van Hem, in wiens hand ons leven en adem is en bij wien al onze paden zijn, en altijd gemeend als een braaf mensch er wel te kunnen komen. Doch nu gevoelde zij recht, hoe zwak en onmachtig wij zijn, ook in de dingen van dit leven, om ons zelf te helpen. En in den nood steeg uit haar ziel een bede op tot God, om hulp, om leiding en bestier, voor de redding van haar man, dien zij innig lief had.

Zonder ongeval bereikte het schip de hoofdstad van Brittanje. Weldra begaf de kapiteinsvrouw zich aan land.

De vraag was echter, wat nu te doen? Men kon kwalijk in de buurt gaan vragen, of iemand schipper Pouwels ook gezien had. De stuurman echter wist raad, en wel een zeer goeden. Daar was — en is nog — in Londen een Hollandsche kerk, waar de predikant elken Zondag in onze taal predikte. Naar dezen dominee, wiens woonplaats welbekend was, gingen nu beiden, en vertelden wat was voorgevallen. De predikant kon niet zoo aanstonds zeggen, welken weg het best was in te slaan. 't Was in die dagen niet zoo gemakkelijk in een groote stad een vermiste op te sporen. Intusschen bood hij de vrouw vriendelijk aan,

daar zij te Londen geheel vreemd was, en het schip spoedig weer vertrok, bij een zijner kennissen haar intrek te nemen. Men kon dan zien, wat verder te doen. Zoo kwam de kapiteinsvrouw bij lieden, die haar verstonden en met wie zij spreken kon. Dat was al reeds een groot bezwaar weggenomen.

III.

EEN REIS VOL AVONTUREN.

Nog maar kort had onze schipper in de herberg vertoefd, toen hij zich zoo aangesterkt voelde, dat hij besloot, hoe eer hoe beter naar het vaderland terug te keeren. Van zijn vrouw vernam hij niets, van de heeren evenmin. Hij begreep, er moest iets niet in orde zijn. Hoe eer hij vertrok hoe beter.

Hij begaf zich naar het dok, waar zijn schip gewoonlijk lag, doch het was er ditmaal niet. Daarop echter had hij gerekend, en hij besloot nu op het kantoor waarmee zijn patroons handel dreven, te vragen, of er kans was, dat het schip spoedig weer te Londen zou zijn. Dit viel echter tegen. 't Schip was juist vertrokken en zou zeker niet dan na 8 dagen, wellicht ook eerst later, te Londen komen.

De heeren echter, die verwonderd en verblijd waren, den schipper weer te zien, vroegen hem natuurlijk, wat er toch gebeurd was. Hij deed hun 't verhaal en, toen hij ten slotte zei, dat hij hoe eer hoe liever naar Rotterdam wilde, was hun antwoord:

„Dat begrijpen we. Het treft bijzonder goed, dat er juist een schip daarheen gaat, waarop wij goederen hebben.

Als ge wilt, kunt ge nog dezen middag mee. 't Schip gaat wel niet recht door, maar binnen een paar dagen kunt ge er toch zljn."

Toen Pouwels eenige uren later — 't was Augustus en heerlijk weer — op het dek van het Engelsche schip de „Borough" ¹⁾ zat, in de blijde verwachting weldra zijn huisgenooten weer te zien, kwam in eens de gedachte bij hem op, die de psalmist uitspreekt, als hij zegt: Wat zal ik den Heere vergelden voor al Zijn weldadigheden. Ik ben, zoo sprak hij bij zich zelf, door mijn eigen schuld en dwaasheid zoo leelijk te pas gekomen, en alleen Gods genade is het, dat ik er zelfs het leven niet bij heb ingeschoten. Hij heeft gemaakt, dat goede menschen mij vonden, en naar een plaats brachten waar ik behoorlijk kon verzorgd worden. Ook heeft Hij mij de gezondheid hergeven, en 't nu zoo geleid dat ik alweer naar het vaderland kan terugkeeren.

Maar nu, terwijl hij in stilte den Heer dankte, kwam ook een andere gedachte. Hij had meermalen vroeger de woorden der Schrift gelezen: Dien God, in wiens hand uw leven en uw adem is, en bij wien al uw paden zljn, hebt gij niet verheerlijkt. En hij voelde, dat was ook op hem toepasselijk. Wat was er geworden van al de goede voornemens die hij had opgevat, nadat hij den zwarten dominee had gehoord? Hoe weinig was er van uitgevoerd. Hij moest het met schaamte bekennen en — hij deed het ook. De weldadigheid des Heeren had hem verootmoedigd, en hij beleed zijn schuld en bad om vergeving en om kracht voortaan den Heer te dienen, ook in al de drukte en het gewoel des levens.

¹⁾ Spreek uit: Bóro.

Na een uur varens was het schip te Gravesend, waar het nog lading moest innemen, wat eenige uren ophield. Toen men weer verder gaan zou, was de wind gaan liggen; 't werd bladstil en het groote, zwaar geladen vaartuig kwam niet dan uiterst langzaam verder. Dat was voor onzen Pouwels een zware beproeving. Zijn hart brandde van verlangen om te Rotterdam te zijn, en nu kon het nog zoo lang duren! Hij had wel alles willen geven voor een flinken bries uit het zuid-westen. Maar 't weinigje wind dat er nog was, kwam juist uit het Oosten, dus uit den verkeerden hoek, voor wie naar den oostkant der Noordzee moest.

Voor een goed zeeman is niets vervelender dan een langzame vaart. 't Was dus begrijpelijk, dat onze kapitein, na eerst 't schip bekeken te hebben en met de opvarenden gepraat — 't waren er twaalf in 't geheel — niet beter wist te doen dan te kooi te gaan. Morgen, zoo hoopte hij, zou 't weer wel wat zijn veranderd. Na zich zelf en de zijnen den Heere te hebben aanbevolen, sliep hij rustig in.

Eenige uren had onze kapitein geslapen, toen hij gewekt werd door het geluid van voetstappen boven zijn hoofd. Meenend dat het tijd was op te staan, wilde hij zijn hangmat verlaten, toen een blik op het uurwerk hem deed zien, dat het eerst twee uur na middernacht was. Op zee was het in dezen zomernacht reeds tamelijk licht, te meer daar de maan helder scheen en er geen wolkje aan den hemel was.

Intusschen scheen het boven steeds drukker te worden. Er moest iets bijzonders zijn, dacht Pouwels, en meteen sprong hij toch 't bed uit, kleedde zich aan en begaf zich naar het dek.

Daar vond hij reeds alle man, tot den scheepsjongen

toe. Er heerschte groote beweging, en telkens zag men den kapitein door zijn kijker turen, of de matrozen in de verte uitzien, als zochten ze daar iets. En toen Pouwels vroeg wat er aan de hand was, kreeg hij het kort bescheid: „Een kaper denkkelijk, mijnheer!”

Dat was geen aangename tijding. Er was in dien tijd oorlog tusschen Frankrijk en Engeland, en de Franschen hadden weer hun kapers in zee gebracht, die te Duinkerken thuis behoorden, en ook in onze geschiedenis lang niet onbekend zijn. Nu ruim drie eeuwen geleden, toen Duinkerken nog tot de Nederlanden behoorde, werd het door den bekenden hertog van Parma tot oorlogshaven ingericht, en kwamen van daar de kaperschepen, die onzen handel zooveel nadeel deden. Later toen de stad aan Frankrijk kwam, maakte Lodewijk XIV haar zeer sterk en werden de kapers de schrik der zee. Fel werd door ons en de Engelschen tegen hen gestreden, waarbij soms de manschappen der kapers, werden zij overwonnen, als zeeroovers behandeld en ter dood gebracht werden. Later dwongen de Engelschen de Franschen te beloven de oorlogshaven te slechten, doch 't is daar nooit ten volle toe gekomen. Het kapen bleef ook voortgaan, nog in de 18de eeuw, gelijk de koopvaarders tot hun schade ondervonden, als Frankrijk met het land waartoe zij behoorden, in oorlog was.

De kapers waren meest met wakkere zeelieden bemand die tevens het vechten uitnemend verstonden. Tegen de zulken, die daarbij goed bewapende vaartuigen hadden, was een koopvaardijship natuurlijk niet bestand. 't Eenige wat zulk een schip doen kon, was pogen te ontvluchten. Dat ging echter niet gemakkelijk. Want de kaperschepen konden zich, daar zij geen lading in hadden, gemakkelijk voortbewegen en waren daarbij vlugge zeilers. Werd een

schip door de vrijbuiters genomen, dan werden schip en lading voor goeden prijs verklaard en naar Duinkerken gevoerd. De opvarenden werden soms gevangen gehouden of ook wel ergens aan land gezet.

Ge begrijpt nu, dat onze oorlogsschepen op zulke kapers jacht maakten, maar ook dat men op het Engelsche schip ver van gerust was, nu, naar 't scheen, zulk een gevaarlijke vijand in aantocht was.

't Liep tegen vijf uur in den morgen, toen men aan boord van de „Borough” bespeurde, dat het verdachte schip, 'twelk wat nader kwam, zeer zeker een kaper was.

Wat nu te doen? De kapitein zoowel als de matrozen begrepen heel goed, dat hun koopvaardijship tegen den welgewapenden vijand niets kon uitrichten. 't Eenige wat overbleef, was te trachten hem te ontzeilen, gelijk men trouwens reeds gepoogd had. Maar de kaper gleed vlugger over 't water dan het Engelsche schip, en zou het wellicht hebben ingehaald indien er meer wind geweest was.

Schipper Pouwels voelde zich al evenmin op zijn gemak als het scheepsvolk. Hij had zoo gehoopt, spoedig weer in Nederland te zijn, zijn vrouw en zijn moeder weer te zien, en nu . . . nu kon 't er nog wel op uitloopen, dat hij als gevangene naar Duinkerken gebracht werd. In zijn hart rees weer een gebed op tot den Heere God, die het dusver had wel gemaakt, en dat ook verder kon doen. Doch daarbij legde hij de handen niet stil in den schoot. Integendeel, hij bood dadelijk zijn dienst aan, en de kapitein, die wist dat hij een Hollandschen schipper aan boord had, maakte gaarne van dat aanbod gebruik.

En thans werd alles in 't werk gesteld, wat Nederlandsche en Engelsche zeemanskunst tegenover de Fransche vermocht. Er was nu natuurlijk geen sprake

van rechtstreeks naar ons land te zeilen. De eerste vraag was: Hoe ontkomen wij den vijand? Nu eens ging het zuid- dan weer westwaarts, altijd in de hoop, den ander het af te winnen. Doch blijkbaar keek men op den kaper scherp uit, en veranderde ook telkens van richting. 't Werd als 't ware krijgertje spelen, maar zonder eenig genoegen, behalve wanneer men aan boord van de „Borough” meende het den Franschman eens een eind te hebben afgewonnen. Een half uur later echter was men alweer op denzelfden afstand als vroeger. Toch had kapitein Pouwels er schik van, dat door 't volgen van zijn raad, nu althans de een den ander niet nader kwam. Zelfs bleef er steeds zulk een ruimte tusschen den jager en den gejaagde, dat de eerste niet eens zijn kogels afzond, gelijk anders wel gebeurde. Ze zouden toch het doel niet bereikt hebben.

Zoo duurde het gevaarlijk spelletje voort, heel den langen, lieven, heeten dag, elf uur achtereen, tot het zoo ongeveer drie uur in den middag was. Al zeilend was de „Borough” dicht bij een zandbank gekomen, doch kapitein Pouwels, die „uitkeek voor twee”, zooals de Engelschen zeiden, had gewaarschuwd en dus was men de gevaarlijke plek omgezeild.

Een kwartier ging voorbij, toen plotseling een schot klonk over de wijde watervlakte.

„Wat nu!” riep de Engelsche kapitein, terwijl hij zijn kijker op het vijandelijk schip richtte, „beginnen ze al vast. Zien ze dan niet, dat we nog ver buiten schot zijn?”

„Ik begrijp er ook niets van,” antwoordde Pouwels; „die lui daar ginder zijn toch geen kinderen. Ze weten heel goed, hoe ver het schot draagt; ze zullen wel niet op haaien schieten.”

Eenige oogenblikken later klonk een tweede schot. Opnieuw nam de kapitein zijn kijker, en reikte hem daarna aan Pouwels toe. Deze tuurde een poos en sprak toen:

„Als ik mij niet vergis, zit onze Franschman vast. Laten we even een paar streken bijdraaien, dan weten we het zeker.”

Het Engelsche schip wendde den steven en zeilde niet zonder moeite een eindweegs terug, in de richting van de zandbank, terwijl Pouwels sterk door den kijker tuurde. Eensklaps riep hij:

„Genoeg! De kaper zit wezenlijk vast! Het zijn nood-schoten.”

Tegelijk weerklonk een derde.

Door den kijker kon men allengs duidelijker zien, wat er gebeurd moest zijn. Het Fransche schip had blijkbaar rechtstreeks den weg van het Engelsche gevolgd — maar het had geen schipper Pouwels aan boord. In de drift van het jacht maken, had het niet gelet op de zandbank, en was met volle zeilen er tegen aan gevaren en vast geraakt. Nu zat het in het zand en begon reeds over te hellen, gelijk men van het andere schip duidelijk zien kon.

„Zoo leelijk zouden *wij* er voor gestaan hebben, mijnheer,” zei de Engelsche kapitein tot Pouwels, „als u niet daar straks zoo goed hadt uitgezien. En dan waren we verloren geweest. Die bank daar heeft het hun gedaan. Kijk, ze zitten zoo vast als een muur.”

Dat werd nog duidelijker toen het Engelsche schip, dat nu geen gevaar meer te duchten had, nog wat nader kwam. Men kon thans met het bloote oog zien, hoe het kaperschip onbeweeglijk zat niet alleen, maar ook zware schade bekomen had. Aan de eene zijde was het, als het ware, geheel ingedrukt. Een der masten lag, 't zij gekapt

of gebroken, half over boord. Op het dek zag men een aantal mannen zich bewegen, nog hun best doende om zoo mogelijk het leven er af te brengen, door zich te bergen in de booten, die men scheen te willen uitzetten. Dat ging echter ver van makkelijk, daar alles dooreen geworpen was; daarbij hing 't schip zoo over dat loopen er op heel moeilijk was. Dit was duidelijk, dat men voor het oogenblik niets te vreezen had van den kaper, die genoeg te doen had met zich zelf, of liever, niet eens zich zelf helpen kon. Want gedurig nog klonken er noodschoten.

„Dat is nu wel met recht: „the biter bit”, zei de stuurman glimlachend.

(Dit Engelsch gezegde beteekent: *de bijter gebeten*; onze taal heeft geen spreekwoord dat volkomen 'tzelfde uitdrukt. 't Is iets dergelijks als: De bedrieger bedrogen).

„Ja,” sprak de kapitein, „en heel erg ook. Hij zal ons nu wel met rust moeten laten. Wij zullen het hem ook maar doen.”

„Maar kapitein,” sprak Pouwels, „kunnen we dat doen? Hij heeft zijn verdiende loon en zit er leelijk bij. Evenwel, hij is nu in nood en we moeten hem helpen, dunkt me. Ik geloof dat ik zelfs vrouwen aan boord zie. Tegen die vechten we toch niet.”

De kapitein nam zijn kijker, tuurde even en sprak toen:

„U hebt goede oogen, mijnheer! al begrijp ik niet dat een kaperschip ook vrouwen meeneemt op zijn tochten. Maar hoe moet ik die lui helpen? Wij zijn maar zoo wat een dozijn koppen sterk en zij zeker wel 't dubbel. Haal ik ze hier, dan zijn ze niet te goed om ons op 't lijf te vallen, in 't ruim te smijten en zelf den baas te gaan spelen. Dat zou u toch ook niet lijken.”

„Zeker niet,” zei Pouwels, „maar is daar zooveel gevaar voor? De menschen zijn op het punt van te verdrinken, en zullen nu wel niet aan vechten denken.”

Thans echter begonnen de stuurman en het verdere scheepsvolk ook mee te spreken. Allen gaven hun kapitein volkomen gelijk. De „Borough” was een koopvaarder, heel niet tot den strijd uitgerust, er waren weinig wapens aan boord en daar tegenover stond, dat de kapers niet alleen flinke wapens hadden, maar ze ook voortreffelijk wisten te gebruiken.

„U kent dat volkje zeker nog niet, mijnheer,” zei de stuurman. „Ik heb ze blijkgewoond en verzeker u, dat ik ze liefst heel ver van mij houd. Ze ontzien niets.”

Onze Pouwels echter was het er niet mee eens; hij vond het verschrikkelijk, die menschen zoo te laten verdrinken, zonder althans iets te doen om hen te redden. Doch hij stond alleen. Geen der Engelschen toonde lust om een hand voor de kapers uit te steken. Ge vindt dat misschien hard, vrienden, en dat schijnt het ook. Maar toch, als we weten hoe het toen in den oorlog en vooral bij de kaapvaart toeling, als we bedenken, dat de vrees van den kapitein volstrekt niet ongegrond was en hij de verantwoording had, dan is het gedrag dier mannen ver van onbegrijpelijk.

Er behoefde echter niet lang meer geredeneerd te worden, want men kon nu als 't ware zien en hooren, hoe 't kaperschip uiteenbarstte. Er werden geen noodschoten meer gelost. Alle handen schenen zich te beijveren om de booten uit te brengen. Doch dit ging niet gemakkelijk. Er was nu meer wind gekomen, op de bank stond vrij wat branding, en golven sloegen met kracht tegen het ongelukkige schip, dat reddeloos verloren was.

Dit laatste begrepen de lieden maar al te goed, en blijkbaar zocht ieder thans zich zelf slechts te redden. Men kon duidelijk zien, hoe alles op het dek, dat geheel scheef lag, zich poogde op de been te houden, en gereed te zijn om in de boot te springen. Eindelijk waren de touwen los en plompte het schuitje in 't water. Doch te gelijk sprongen er tien, twaalf mannen in. Anderen klemden zich aan de kanten vast. Een oogenblik slechts: Want het vaartuigje, niet in staat zulk een last te dragen, zonk als een steen, met allen die er zich aan klampten of er in waren.

Een verschrikkelijk geschreeuw en gejammer ging op, zoowel van de zinkenden als van het kaperschip. Ook de mannen van de „Borough” ontroerden en haastten zich om te helpen. Zij stuurden hun schip naderbij, al moest dat heel voorzichtig gaan, zou men niet zelf op de zandbank stooten. Ook zett'en zij een boot uit, om zoo mogelijk nog iemand te redden, daar er nu wel niets meer te vreezen was. Doch 't bleek te laat. Lang vóór de Engelsche boot de bank bereikt had, was van allen die met het schuitje waren verongelukt, niets meer te zien.

Eensklaps bespeurde men, dat op den kaper een tweede boot werd losgemaakt. Weldra was ook die te water gelaten. Ditmaal scheen men gewaarschuwd door 't lot der anderen. Althans 't ging minder woest toe en het vaartuigje, hoewel zwaar bemand, bleef boven water. Eenige oogenblikken later was het schuitje vlak bij de sloep, waarin twee Engelsche matrozen zaten. Zij bespeurden hoe in de boot van den kaper zich negen mannen en drie vrouwen bevonden. Allen zagen er jammerlijk uit, met gescheurde kleeren, doornat van het zeewater en met den doodsangst op het gezicht.

Smeekend strekten zij de handen uit naar het Engelsche bootje. De enkelen die nog wapens bij zich hadden, smeten die in zee. Trouwens van menschen zoo ellendig was niet veel gevaar te vreezen, te meer daar nu de Engelschen in elk geval verreweg de sterksten waren. Diezelfde mannen, die nog eenige uren te voren het Britsche schip hadden vervolgd als hun buit, baden nu dat men hen wilde opnemen, en zoo althans hun leven redden.

Daar de Fransche boot overladen was en dreigde te zinken, werden de vrouwen en één man in de sloep overgebracht, en toen roeide men zoo snel mogelijk, van de gevaarlijke plek weg en naar de „Borough”. Weldra waren de beide schuitjes bij het groote vaartuig gekomen. Juist op dat oogenblik hoorde men een geweldig gekraak, dat allen deed omzien. Wat van het kaperschip nog over was, sloeg met geweld uiteen. Van het schip dat nog geen uur geleden zoo trotsch op de wateren den vijand najoeg, was thans niets meer te zien.

De kapitein van de „Borough” stond, door zijn mannen omringd, op de booten te wachten; vlak naast hem bevond zich Pouwels.

„Een voor een! Wapens overgeven!” klonk zijn bevel. Aan het eerste werd voldaan. 't Laatste was niet meer noodig.

Met veel moeite, want de zee werd al woeliger, gelukte het een der vrouwen naar boven te krijgen. Toen volgde de tweede. Nu kwam de derde aan de beurt, die gelijk de anderen, terwille van de ruimte, ineengedoken had gezeten.

Niet zoodra had schipper Pouwels haar gezien, of 't was als kreeg hij een schok door heel zijn lichaam. Hij beefde zoo sterk, dat het hem onmogelijk was een hand uit te steken, terwijl men de vrouw aan boord haalde. Maar

nauwelijks was dat geschied, of Pouwels liet een kreet van verbazing hooren en snelde toen op de vrouw toe, roepende: „Zij is het! Zij is het!” Toen nam hij haar in zijn armen en droeg haar naar beneden in de kajuit.

„Wat overkomt dien Dutchman ¹⁾” riep de stuurman verbaasd. „Hij is heelend'al van streek. Hij zal toch geen familie hebben onder dat kapervolk.”

„Wacht je beurt,” sprak de kapitein. „We moeten eerst die anderen helpen. Je ziet toch wel dat het lang niet allemaal zeeroovers zijn. Ik begrijp het zelf nog niet recht.”

Eindelijk waren allen aan boord. De Engelschen deden thans al wat zij konden. 't Scheepsvolk stond zijn kleeren af voor de doornatte schipbreukelingen, die allen eerst een teug brandewijn kregen, en daarna een óverhaast gereed gemaakte kruidensoep, waarna voor ieder, zoo goed en kwaad als 't ging, een slaapstede werd gereed gemaakt. De arme menschen bekwamen allengs van den doorgestanen schrik, en wilden hun wedervaren vertellen. Doch de kapitein stelde dat wijselijk uit, tot zij eerst wat rust hadden genomen, te meer daar hij om het lange opont-houd alle zeilen moest bijzetten, om hoe eer hoe liever te Rotterdam te zijn.

IV.

BLIJ EN DROEVIG.

In de kajuit gekomen, streek kapitein Pouwels de druipnatte haren weg, die voor 't gezicht der vrouw hingen, welke nu roerloos, als dood, na al den doorge-

¹⁾ Nederlander.

stanen schrik, op een rustbank lag. Hij behoefde niet langer te twijfelen, 't was Brechtje, zijn vrouw.

Al begreep Pouwels in 't allerminst niet, hoe zijn Brechtje aan boord van een kaperschip kwam, en hij haar op een plaats als deze moest weervinden, voor 't oogenblik was er geen gelegenheid dat op te helderen. Alle zorg moest aangewend om Brechtje weer bij te brengen en te doen herstellen van wat zij geleden had. Na een paar uren opende zij de oogen, liggende in de hangmat en trouw in alles door haar man verzorgd. Toen zij wat bijkwam en hem herkende, was haar verbazing groot en haar blijdschap niet minder. Evenzoo ging het Pouwels. De tranen van vreugd kwamen hem in de oogen, toen hij zag hoe Brechtje allengs van den schrik bekwam en iets eten kon. Ze moest nu ook vertellen wat er gebeurd was en haar man eveneens. Doch hij zeide:

„Lieve vrouw, laten we vóór alles samen God danken, die ons weer bij elkaar heeft gebracht, al hebben wij Hem dikwijls vergeten. Zijn hand is in al deze dingen. Hij heeft ons niet gedaan naar onze zonden.”

De vrouw die daarvan misschien meer gevoelde dan zij uitte, vereende zich met hem in gebed en dankzegging tot God. Toen hij geëindigd had, sprak zij:

„Lieve man, zoo is het. Ik zal u vertellen wat er gebeurd is, en dan moet ook ik zeggen, dat de Heer voor mij heeft gezorgd.”

Wat Brechtje vertelde wil ik maar even in 't kort verhalen.

In Londen was zij eenige dagen gebleven, en had er alle mogelijke moeite gedaan om te weten te komen waar haar echtgenoot was, doch zonder veel vrucht.

Niemand wist haar iets omtrent den man te berichten. En toen men eindelijk na veel zoekens, navraag deed in het gasthuis waar hij zich had bevonden, was Pouwels al vertrokken. Men onderzocht ook aan zijn nieuw adres, doch kwam alleen te weten, dat de Hollandsche kapitein had afbetaald en gezegd had, dat hij naar zijn land weder keerde.

Moedeloos en terneergeslagen kwam Brechtje bij den predikant terug, die haar trachtte te troosten met de hoop, dat zij nu alle kans had, haar man ten slotte te Rotterdam weer te vinden. Ze moest maar zoo spoedig mogelijk vertrekken.

„U hebt als een trouwe, wakkere vrouw gehandeld,” zei de dominee. „Stel de zaak in des Heeren hand. Hij heeft u tot hiertoe geleid en zal nooit beschamen, wie op Hem vertrouwen.”

't Was een eenvoudig woord, doch het zonk de vrouw diep in het hart. Ze had meermalen zoo hooren spreken, doch nu, in de bekommring en de onzekerheid, voelde zij eerst recht, hoe noodig het is een God te hebben op wien men zich kan verlaten. Zij had het tot nu toe om zoo te spreken, wel buiten den Heer kunnen stellen, zij die immers een brave, oppassende vrouw was. Doch nu werd haar duidelijk, hoe weinig wij zonder Hem vermogen, en ook hoe al haar deugd toch eigenlijk niets beduidde voor Hem, dien zij niet had verheerlijkt maar vergeten.

Een schip te vinden dat naar Nederland moest was nu juist niet moeilijk, wijl er toen evenals nu, tusschen ons land en Engeland een druk verkeer was, te meer daar velen uit andere landen de reis over ons land maakten.

Een rijk geladen Engelsch koopvaardijschip, „Mew” ¹⁾

¹⁾ Spreek uit: Mjoe.

d. i. Meeuw genaamd, nam Brechtje en nog twee andere vrouwen aan boord en zette koers naar Rotterdam.

Ongelukkig zwierf toen reeds op de Noordzee hetzelfde Fransche kaperschip, dat we zoo plotseling hebben zien te gronde gaan. Niet lang nog was de „Mew” in zee, toen men bespeurde dat die Fransche vijand het schip beloerde. Ook nu werd beproefd hem te ontzeilen, maar het zwaar geladen, logge koopvaardijship moest het tegen 't snel zeilende, vijandelijke vaartuig al spoedig afleggen. Tegenstand bieden zou, toen de vijand eenmaal vlak bij was, nutteloos zijn geweest. Immers het Engelsche schip was ongewapend, met weinig manschap; terwijl de vijanden zeer talrijk waren en geheel tot den strijd toegerust.

Kortom, binnen een uur tijds was het Britsche schip genomen en voor goeden prijs verklaard, een zeer goeden zelfs, want het had een rijke lading. Dit begreep de kaper ook. Althans hij liet, zoo verhaalde de vrouw verder, een zestal van zijn volk op het Engelsche schip overgaan en beval hun, het naar Duinkerken te brengen, waar men er wel raad mee weten zou. Wat de vijf man betreft en de drie vrouwen, die op het schip waren, deze liet de Franschman op het zijne komen. Waarom, dat wist Brechtje niet. Denklijk was zijn bedoeling de lieden ergens hier of daar aan land te zetten of losgeld van hen te krijgen. Toen echter was juist de „Borough” in het gezicht gekomen, en was de kaper op deze jacht gaan maken.

Wat verder geschied was, daar behoefde Brechtje niet veel van te vertellen. Men had, zei ze, hen aan boord van het Fransche schip niet slecht behandeld. Doch de vrouwen waren vreeselijk angstig geweest bij de gedachte, dat een gevecht op handen was, toen zij zagen hoe er geweren, enterhaken, handspaken en al zulk krijgstuig werd klaar

gezet. Ontzettend was de schok geweest toen het schip in volle vaart op het zand liep. Alles rolde door elkaar; het vaartuig kraakte. Eenigen hadden noodschoten gelost, doch de meesten, wel begrijpend dat dit weinig baten zou, waren begonnen de booten los te maken.

De gevangenen waren daarbij natuurlijk door de anderen op zij gedrongen — tot hun eigen geluk, gelijk later bleek. Want de mannen die met de eerste boot te gronde gingen, behoorden allen tot het kaperschip. De tweede boot bevatte slechts vier Franschen, de anderen die er in zaten, waren van het Engelsche schip afkomstig.

„Brecht,” zei Pouwels, toen hij dit alles had vernomen, „de Heere God heeft ons allebei wat willen leeren, en ik voor mij hoop daarop acht te geven. Ook ik ben in doodsgevaar geweest, gelijk ik je zal vertellen. Maar God heeft ons niet alleen nog gespaard en bewaard, maar ook zoo wonderlijk weder saamgebracht. Wie had dat ooit kunnen denken! Wij zijn geringer dan al Zijn weldadigheden, Hij doet ons niet naar onze zonden. Dat heb ik als kind al geleerd, maar nu weet ik wat het zeggen wil.”

„Lieve man,” zei Brechtje, „ik ben, zooals je weet, niet blij deze dingen groot gebracht. Toch heeft moeder mij er vaak van gesproken, en heb ik ook in de kerk en op andere plaatsen er van kunnen hooren, maar ik had geen lust. Toen die preek van den zwarten dominee in Den Haag — je weet nog wel — je zoo had getroffen, vond ik dat eigenlijk lang niet aangenaam, en ik was maar blij dat je 't weer vergat. Maar nu zie ik in, dat ik heel dwaas deed en mijn eigen ongeluk zocht.”

„Wel, lieve vrouw,” antwoordde Pouwels, „dan zullen de onheilen die ons overkomen zijn, ons tot een zegen wezen. Ik weet nu, dat geen haar van ons hoofd valt zonder

Gods wil, en ook dat wie Hem verlaten zich zelf smart aandoen. . . .”

Op dat oogenblik werd Pouwels bij den kapitein geroepen. Hij vond dezen in de kajuit in gezelschap van eenige der geredden, die hij ondervroeg. Want het was noodig een nauwkeurig verhaal op te stellen van het gebeurde, ten einde er te Rotterdam, en vooral te Londen verslag van te doen.

Toen allen gehoord en vertrokken waren, vroeg de kapitein aan Pouwels, hem inlichting te geven omtrent de vrouw, die hij onder zijn hoede genomen had. En ge begrijpt, hoe verbaasd ook de Engelsche kapitein stond, toen hij vernam dat de Hollander zoo onverwacht en in volle zee zijn vrouw had weergekregen. Hij wenschte er hem hartelijk geluk mee en zei toen :

„En wat raadt u mij nu te doen? Waar moet ik met die Franschen heen? Met de Engelschen weet ik wel raad; die gaan eenvoudig òf terug òf verder. Maar die anderen? Krijgsgevangenen zijn het niet, wel beschouwd. Ze in Frankrijk aan wal te zetten zal ik niet wagen en . . .

„Ik zou hen meenemen en te Rotterdam aan land laten gaan. Dan zullen ze wel een goed heenkomen zoeken,” was 't antwoord.

Zoo werd besloten. Toen schreef de kapitein zijn verhaal op, waarbij Pouwels hem behulpzaam was, die ook, gelijk de stuurman, het stuk mee onderteekende. Daarop begaf onze vriend zich weder naar Brechtje, die heel blij was te vernemen, dat men nu met volle zeilen op de Hollandsche kust aanhield. Zij had intusschen alle gelegenheid te hooren wat haar man wedervaren was.

Niet lang daarna kwam Holland in 't zicht. De „Borough” voer de Maas op en wierp weldra het anker voor de kade te Rotterdam.

Na met den kapitein te hebben afgesproken, waar hij hem den volgenden dag weer zou ontmoeten, spoedden Pouwels en zijn vrouw zich huiswaarts. De oude moeder beefde van blijdschap toen zij zoo plotseling haar beide kinderen, levend en gezond, voor zich zag:

„Maar wat is er toch gebeurd?” riep zij uit. „Hoe hebt jelui elkaar zoo getroffen en waar was je toch, mijn jongen? En Brechtje, wat zie je er uit. Is er een ongeluk gebeurd?”

Op al die vragen was niet zoo dadelijk te antwoorden.

„Moeder,” zei Pouwels, „het is wonderlijk gegaan, doch de hand des Heeren is klaar en duidelijk er in te zien. Dat hebben wij beiden mogen erkennen. Hij heeft ons behoed en getoond, nog geen lust te hebben in onzen dood, maar daarin dat wij ons bekeeren en leven.”

Weer keek de oude vrouw verbaasd. Zoo was zij in lang niet gewoon geweest haar zoon te hooren spreken. En meer nog trof het haar, toen Brechtje er bijvoegde:

„Ja moeder mijn man zegt het zooals het is. De Heere God heeft alles wel gemaakt, en ons niet vergeten, schoon wij het Hem zoo dikwijls hebben gedaan.”

Daar viel dien avond heel wat te vertellen, te vragen, te beantwoorden. Moeder toch wilde gaarne alles tot in het bijzondere hooren, en Hendrik en Brechtje vonden het recht aangenaam aan dien wensch te voldoen. Zoo kwam moeder ook te weten, hoe haar dochter er zoo „verhavend” uitzag, gelijk zij het noemde. Want Brechtje had natuurlijk nog dezelfde kleeren aan, die zij in de boot en op het schip had gedragen, en die op reis heel wat hadden geleden. De oude moeder sprak slechts nu en dan een woord, of vroeg 't een of ander dat zij niet begreep. Doch toen alles verteld was sprak zij:

„Kinderen, ik geloof, dat de Heere mijn gebed voor u heeft verhoord en u heeft doen zien, dat Hij niet ver van ons is, al willen wij ook ver van Hem blijven. Hij heeft u Zijn goedertierenheid getoond, en als dat nu daartoe dienen mag dat je 't hart tot Hem keert, dan is al wat jelui hebt ervaren nog een reden tot dankzegging.”

Dat gevoelden allen en sprak kapitein Pouwels uit in zijn gebed, vóór zij ter ruste gingen.

Den volgenden dag wachtte onzen vriend een min aangename taak. Hij moest naar de heeren, de reeders van zijn schip, om hun te vertellen, dat hij weer behouden terug was. De heeren nu, al waren ze in hun hart daar blij over, zett'en een zeer ernstig gezicht, en beduidden Pouwels dat hij, door zijn schip en de zaken in den steek te laten, het recht om gezagvoerder te wezen verbeurd had. Hij moest — juist niet voor zijn genoeg — alles meedeelen. De heeren luisterden met aandacht naar zijn verhaal, en waren al even verbaasd als de oude moeder thuis, over den wonderlijken samenloop van zooveel omstandigheden. Dat Pouwels niet maar wat verdichtte, bleek uit hetgeen straks de Engelsche kapitein berichtte, die ook op het kantoor kwam, en Pouwels' gedrag op zee uitermate prees. Die moest nu met den Engelschman naar den Britschen zaakgelastigde of consul, en in dien tijd zouden de heeren beraadslagen wat verder te doen stond.

Toen Pouwels een uur later, niet zonder vreezen, terugkwam, ontving hij een scherpe vermaning en werd hem meegedeeld, dat de heeren, uit hoofde van zijn vroeger altijd goed gedrag, hem voornog als schipper zouden behouden. Hield hij zich een jaar lang goed, dan zou hij weer zijn vaste aanstelling krijgen.

„Pas nu in 't vervolg op het glaasje, schipper,” sprak

een der heeren. „We misgunnen je het dagelijksch borreltje niet, maar, je hebt nu gezien, al ben je een sterk man, de drank is toch nog sterker dan jij.”

„Zeker mijnheer,” sprak Pouwels, „ik dank de heeren dat zij 't nog zoo gemaakt hebben: 't is meer dan ik verdien. Maar ik wil met Gods hulp toonen, dat ik 't op prijs stel. En daarom zal ik ook verder het glaasje geheel laten staan. 't Is beter de verzoeking te mijden. Ik zal den Heere God vragen mij voortaan te bewaren ook voor den eersten stap.”

De heeren keken wel wat vreemd. Zulke woorden waren zij van den schipper juist niet gewoon. Doch zij hadden er niet tegen. Met een verruimd hart ging Pouwels heen, al moest hij ook een maand van zijn loon missen. En 't verblijdde hem dat zijn scheepsvolk, dat veel van hem hield — gelijk de reeders ook wel wisten — hem straks zoo hartelijk ontving. Wel mocht hij getuigen: De Heer heeft alles wel gemaakt.

't Gerucht van hetgeen er gebeurd was, verspreidde zich weldra door heel de stad. Den ganschen dag stond het niet stil van menschen, die Pouwels en zijn vrouw kwamen spreken, om 't verhaal van hun lotgevallen te hooren. En onze schipper was ten slotte blij, toen hij het dek van zijn vaartuig weer onder de voeten had, en de Maas uitstevende, vast besloten, voortaan in des Heeren kracht buiten de verzoeking van drinken en kaartspel te blijven.

En 't is verblijdend te zeggen, dat hem de kracht daartoe is verleend en hij, na een jaar weer in zijn betrekking vast aangesteld, tot groot genoegen van zijn patroons, ijverig en nauwgezet zijn taak vervulde.

Eenige jaren gingen voorbij. Kapitein Pouwels was niet alleen weer werkzaam als vroeger, maar ook had hij

trouw zijn belofte gehouden en den sterken drank, die „woelachtig is” gelijk de Schrift zegt, verre van zich gehouden.

Zoo nu zijn er wel meer, vooral in onzen tijd, en dat is zeer te prijzen. Maar verkeerd is het, gelijk soms zulke menschen doen, te meenen dat zij, van de zonde der dronkenschap verlost, nu ook zoo ongeveer alle kwaad overwonnen hebben. Dat leert ons des Heeren Woord niet, en gelukkig was het dan ook bij kapitein Pouwels niet bij die eene verandering gebleven. Of liever, er was een nog veel grootere aan vooraf gegaan, gelijk we gezien hebben. Hij was door Gods genade vernieuwd ter bekeering tot zaligheid, en van zelf haatte hij nu allen overdaad en ook zulk vermaak als het kaartspel. Hij kende thans wat beters.

Dat kon ook van zijn vrouw Brechtje gezegd worden. De goedertieren leidingen des Heeren hadden ook op haar, gelijk op haar man, een diepen indruk gemaakt. Zij gevoelde hoe volkomen onwaardig zij was al de barmhartigheid haar bewezen, en dit dreef haar uit, om haar hart Hem te geven, die mild is, ook in het schuld vergeven, gelijk we met den psalmdichter zingen.

Zoo werd dan het huis van den kapitein een woning waar de Heer gevreesd werd. Dat bleef zoo, ook toen de oude moeder in vrede was ontslapen, nadat zij nog twee kleinkinderen had mogen zien. Haar woorden, haar gebed waren niet ijdel geweest.

Op zekeren dag, toen Pouwels met zijn vrouw door een straat liep, kwam hij voorbij een boekhandel. Hij bleef even staan om de platen te bezien.

Eensklaps viel zijn oog op de afbeelding van een man, die in kleur en trekken den neger vertoonde, maar het gewaad droeg van een predikant uit dien tijd.

„Zie eens,” sprak hij tot Brechtje, „wat staat dat vreemd. Maar ik geloof . . .”

„Wel,” zei Brechtje, „zie je dan niet wie het is? 't Is die zwarte dominee, dien we eens in Den Haag gehoord hebben. Hij hield toen een preek, die je niet kon vergeten.”

„Je hebt waarlijk gelijk,” was 't antwoord, „hoe kon ik dat ook niet aanstonds zien! Ik moet dat afbeeldsel hebben.”

Kort beraden stapte hij den winkel binnen en kocht de plaat. Onderaan stond, wat hij eerst niet had kunnen zien: Jacob Eliza Kapitein, bedienaar des Goddelijken Woords tot Delmina in Guinee.

„Die jonge man is mij tot grooten zegen geweest,” zei Pouwels: „Ik zal zijn beeltenis in een lijst zetten, en in mijn kajuit ophangen. Dan heb ik een herinnering, die mij goed doet.”

En zoo geschiedde.

Vijf jaar later wierp in den zomer het groote Hollandsche koopvaardijfchip de „Maasstroom”, het anker op de kust van Guinea, en wel voor hetzelfde Delmina, dat we zoo-even hebben hooren noemen.

Deze plaats, een stad met kasteel op de Goudkust, werd vóór ruim 400 jaar gesticht door de Portugeezen, en heet voluit St.-George d'Elmina. Onze Westindische Compagnie veroverde haar in 1637. Nu een goede 30 jaar geleden, is de bezitting met nog andere op die kust, door ons aan de Engelschen afgestaan.

De bevelhebber van de „Maasstroom” was geen ander dan onze kapitein Pouwels. Door zijn ijver en trouw was hij zoozeer in de gunst en achting zijner reeders gestegen, dat ze hem het bevel toevertrouwden over een groot vaartuig, dat handel zou drijven op Afrika. Zijn nieuwe post bracht aan Pouwels heel wat meer op dan de vorige,

maar vereischte ook veel meer, daar hij tegelijk schipper en koopman zijn moest. Deed echter zoo iemand goede zaken, dan kreeg hij ook nog wel boven zijn loon een deel in de winst.

Toen Pouwels de reis aanvaardde, had Brechtje tot hem gezegd:

„Nu je toch, zoo we hopen, te Delmina komt, moet je ook dien dominee Kapitein eens gaan spreken.”

En haar man had lachend geantwoord:

„Wel ja, dan komt de eene kapitein bij den anderen. Wees maar niet bezorgd, dat ik 't vergeten zal, zoo min als zijn preek. 'k Zal, als ik hem zien mag, hem even vertellen hoeveel goeds mij zijn woord heeft gedaan.”

Te Delmina aangekomen, bracht onze kapitein allereerst een bezoek aan den bevelhebber van het fort, die vaak tot de beste klanten der schippers behoorde, en nu ook weer van allerlei gebruiken kon. Aan een maaltijd, waarbij hij, Pouwels, gast van dien bevelhebber was, maakte hij kennis met een Hollandschen koopman, die al eenige jaren op de kust had gewoond, er rijk was geworden, en nu weldra dacht terug te keeren naar het vaderland. Want aan de kust van Guinea bleef niemand, tenzij dan de inboorlingen, langer dan noodig was. 't Is daar namelijk door de hitte en andere oorzaken, voor Europeanen zeer ongezond.

Toen nu deze koopman eens voor zaken onzen kapitein kwam spreken, en even in de kajuit gezeten had, riep hij plotseling, voor zich uit ziende:

„Wat hebt u daar? Hoe komt die plaat hier?”

„'t Is het beeld van een man, naar wien ik u juist vragen wou,” was het antwoord. „Kent u hier ook een neger als predikant, Jacob Kapitein?”

„Nog even heb ik hem gekend,” hernam de koopman, „hij lijkt goed op de plaat. Maar als u hem zien wilt, dat gaat niet: hij is weg.”

„Weg, waarheen?”

„Dat weet niemand. Hij heeft hier een poos gewoond en zou de gemeente dienen, daar de dominee verplaatst werd. Maar eer 't zoo ver kwam, zocht Kapitein zijn oude stamgenooten weer op. Hij schijnt zijn familie terug te hebben gevonden. Hij begon te drinken, liep weldra in havelooze kleeren, en als de dominee of anderen hem vermaanden, lachte hij hen uit. Ten slotte schijnt er van het Christendom niets bij hem te zijn overgebleven. Hij begon weer geheel op de ruwe, half-dierlijke wijs der negers te leven, en verdween eindelijk uit de stad. Hij werd ten volle een heiden. We hebben later nooit meer van hem gehoord. 't Is te hopen dat de heer in Den Haag, die zoo veel voor dien neger heeft gedaan, 't maar niet weet. 't Zou hem zeker in de ziel grieven.”

De tranen kwamen Pouwels in de oogen. Zwijgend stond hij op, nam het portret van den wand en borg het weg. Daarna deed hij met den koopman de zaken af, die 't verwonderd aanzag, maar niets dorst vragen.

Doch toen Pouwels een jaar later weer bij Brechtje was, en haar nog met ontroering mededeelde, waartoe de zwarte dominee gekomen was, zeide hij ten slotte:

„Wel mag men van hem zeggen: Hij heeft van het geloof schipbreuk geleden en de tegenwoordige wereld lief gekregen. Zoo kon het ook mij zijn gegaan. Moge de Heer ons bewaren, en Hij hem genadig zijn, die eens zulke goede woorden sprak, dat ze niet tegen hem zelf getuigen.’
